

ВІДГУК

**офіційного опонента, доктора медичних наук Глазунова О.А.
на дисертаційну роботу Чорнія А.В. на тему
«Клініко-лабораторне обґрунтування лікування хворих із захворюваннями
пародонта на тлі первинного гіпотиреозу»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за
спеціальністю 14.01.22 – стоматологія до спеціалізованої вченої ради
Д 41.563.01 в Державній установі «Інститут стоматології та
щелепно-лицевої хірургії НАМН України»**

Актуальність теми. Захворювання пародонта відзначаються значною поширеністю. Згідно даних фахової літератури приблизно у 85% пацієнтів ураження пародонта поєднуються із загальносоматичною патологією. У зв'язку з цим важливим напрямком є вивчення взаємозв'язків із захворюваннями внутрішніх органів і систем організму, що дозволяє скласти більш чітку уяву сутності генезу багатьох залежних захворювань порожнини рота та розробити патогенетично спрямовані лікувально-профілактичні заходи.

Враховуючи це, автором поставлені завдання: вивчити особливості клінічного перебігу та патогенетичні механізми розвитку захворювань пародонта на тлі первинного гіпотиреозу, опрацювати схему комплексного лікування із застосуванням поряд з існуючими засобами менш небезпечних – природних середників є, безперечно, актуальними для сучасної стоматології.

Автором виявлено клініко-рентгенологічні особливості перебігу захворювань пародонта у хворих на первинний гіпотиреоз, розкрито механізми патогенезу і розроблено ефективне комплексне лікування цієї патології для даного контингенту хворих.

Дисертаційна робота виконана в рамках науково-дослідної роботи Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського «Коморбідні стани в клініці внутрішніх хвороб та практиці сімейного лікаря: предиктори розвитку, рання діагностика, профілактика і лікування» (№ державної реєстрації 0133U4001244). Здобувач є співвиконавцем зазначеної теми.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність.

У роботі дисертант вирішував ряд завдань, а саме вивчити поширеність та особливості клінічних проявів захворювань пародонта у хворих на первинний гіпотиреоз, проаналізувати склад мікрофлори ясенних та пародонтальних кишень у них, дослідити особливості місцевого та загального імунітету, зміни біохімічних показників метаболізму кісткової тканини. а також розпрацювати, обґрунтувати та оцінити ефективність застосування лікувально-профілактичних заходів у даного контингенту осіб.

На підставі отриманих даних автором розроблено лікувально-профілактичну схему, що включає комбіноване застосування антисептика холісал гель та імуномодуючого препарату імуновел для лікування захворювань пародонта у хворих на первинний гіпотиреоз.

Обґрунтованість наукових положень і висновків, витікає із достатнього матеріалу клінічних спостережень (обстежено 134 пацієнтів, з яких контрольну групу становили 45 чоловік та 89 хворих на первинний гіпотиреоз), імунологічних, біохімічних та мікробіологічних досліджень, проведених з використанням сучасних методик, а також ефективності впровадження результатів у практичну діяльність стоматологічних поліклінік. Вибрані здобувачем методики адекватні поставленій меті та завданням.

Ретельна статистична обробка фактичного матеріалу переконливо свідчить про достовірність отриманих результатів, а їх обговорення, висновки та практичні рекомендації дозволяють стверджувати про достатній рівень обґрунтованості сформульованих автором наукових положень.

За матеріалами дисертації опубліковано 15 наукових праць: 7 статей у фахових виданнях, визначених ДАК МОН України, які входять до міжнародних наукометричних баз, 2 – у закордонних виданнях, 7 тез у збірниках наукових праць та матеріалах з'їздів, науково-практичних конференцій, одержано 1 патент України на корисну модель.

Опубліковані праці повністю охоплюють всі розділи дисертації. Результати дисертаційної роботи впроваджені у навчальний процес кафедр терапевтичної стоматології, фармакології з клінічною фармакологією ДВНЗ

«Тернопільський державний медичний університет ім. І. Я. Горбачевського» МОЗ України, клінічної фармації і клінічної фармакології Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова, кафедри стоматології дитячого віку ВДНЗ «Буковинський державний медичний університет» та у лікувальну практику міської комунальної стоматологічної поліклініки (м. Тернопіль), стоматологічне відділення Зборівської ЦРЛ (м. Зборів Тернопільська обл.).

Наукова цінність та практична значимість роботи.

На підставі клінічних спостережень, результатів оцінки стану мікробіоценозу ясенних та пародонтальних кишень, системного та місцевого імунітету, кісткового метаболізму у хворих із захворюваннями пародонта на тлі первинного гіпотиреозу обґрунтовано, розроблено та впроваджено лікувально-профілактичну схему, що включає комбіноване застосування антисептика холісал гель та імуномодуючого комплексу імуновел на фоні базової терапії захворювань пародонта та первинного гіпотиреозу.

Пріоритетність застосування підтверджено патентом України на корисну модель №114404 від 16.03.2017 року.

Застосування запропонованої комбінованої фармакотерапії системної та місцевої дії має перевагу над стандартною медикаментозною терапією. Це підтверджується різноспрямованою патогенетичною дією, відсутністю побічних ефектів.

Тому дану роботу слід визнати науково обґрунтованою і практично значимою, що відповідає запиту теоретичної та практичної стоматології.

Оцінка змісту дисертації, зауваження щодо змісту та оформлення роботи.

Дисертаційна робота Чорнія А.В. побудована за традиційною схемою і складається із анотацій, списку опублікованих праць за темою дисертації, переліку умовних скорочень, вступу, огляду літератури, розділу матеріалів та методів досліджень, двох розділів власних досліджень, розділу «Аналіз та узагальнення отриманих результатів», висновків, практичних

рекомендацій, списку використаних літературних джерел, який містить 271 найменування, з яких 74 написано латиною. Робота ілюстрована 13 рисунками, містить 27 таблиць.

Вступ дисертації достатньо повно і логічно розкриває актуальність теми дослідження, мету і завдання, наукову новизну та практичну значимість отриманих результатів, особистий внесок автора у виконання даного дослідження, впровадження та апробацію дисертаційних матеріалів, повноту їх викладення в опублікованих працях, обсяг і структуру дисертації. Всі складові вступу сформульовані ґрунтовно.

Огляд літератури «Захворювання пародонта у хворих з патологією щитоподібної залози» містить чотири підрозділи, в яких представлено сучасні уявлення про поширеність, етіологію та патогенез захворювань пародонта, а також зв'язок патології пародонта із захворюваннями систем та органів зокрема щитоподібної залози. Описано відомі схеми лікування запальних та дистрофічно-запальних уражень пародонта та тлі соматичної патології та захворювань щитоподібної залози.

В кінці розділу зроблений закономірний висновок, що незважаючи на велику кількість проведених досліджень та різноманіття запропонованих методик, на сьогоднішній день недостатньо інформації присвяченій вивченню мікробіоценозу пародонтальних кишень, клітинної та гуморальної ланок імунної системи у пацієнтів із захворюваннями пародонта на тлі первинного гіпотиреозу і взаємного впливу на перебіг даних захворювань. Також недостатньо вивченими залишаються питання комплексного лікування захворювань пародонта у даного контингенту хворих.

Написаний огляд літератури логічно і свідчить про достатню поінформованість автора по даній науковій тематиці та вміння критично аналізувати літературні джерела.

Другий розділ “Матеріали та методи досліджень” має шість підрозділів, які логічні за змістом і повністю характеризують обсяг та характер

виконаних клінічних і лабораторних спостережень. В цілому розділ викладений інформативно.

Зауваження

У третьому розділі дисертації у двох підрозділах викладено результати клінічних обстежень хворих на первинний гіпотиреоз із захворюваннями пародонта. Доведено, що у пацієнтів із первинним гіпотиреозом має місце висока розповсюдженість захворювань пародонта, яка проявляється розвитком запальних та у більшій мірі дистрофічно-запальних уражень його тканин, і підтверджується результатами індексного оцінювання: папілярно-маргінально-альвеолярним індексом, комплексним пародонтальним індексом та рівнем гігієни ротової порожнини. Найчастіше діагностується хронічний катаральний гінгівіт та хронічний генералізований пародонтит середнього та важкого ступеня тяжкості, які мають латентний перебіг. Розділ містить 7 таблиць, вдало ілюстрований 7 рисунками.

У четвертому розділі дисертації у трьох підрозділах викладено результати лабораторних обстежень хворих на первинний гіпотиреоз із захворюваннями пародонта. Описані дані досліджень мікробіоценозу ясенних та пародонтальних кишень, імунологічний статус та стан кісткового метаболізму у хворих на первинний гіпотиреоз із захворюваннями пародонта. Виявлено, що у мікробіоценозах ясенних та пародонтальних кишень хворих із захворюваннями пародонта на тлі первинного гіпотиреозу домінують представники анаеробних та факультативно-анаеробних мікроорганізмів.

Поглиблено уявлення про стан загального імунного захисту у хворих із захворюваннями пародонта у поєднанні з первинним гіпотиреозом: виявлено порушення клітинної та гуморальної ланок імунітету, що має значення в патогенезі розвитку захворювань пародонта. Доведено, що у хворих із первинним гіпотиреозом та патологією тканин пародонта спостерігається зниження місцевого імунітету порожнини рота.

Доповнено наукові дані, щодо кісткового метаболізму у пацієнтів із захворюваннями пародонта на тлі первинного гіпотиреозу, що доводять про порушення у них процесі ремоделювання.

П'ятий розділ дисертації присвячений оцінці ефективності запропонованого лікувально-профілактичного комплексу із застосуванням антисептика та імуномодулятора для лікування захворювань пародонта у хворих на первинний гіпотиреоз. Розділ представлено 3-ма підрозділами.

У першому підрозділі наведено обґрунтування вибору лікувально-профілактичних заходів у хворих із захворюваннями пародонта на тлі первинного гіпотиреозу. Автором доведено патогенетичну необхідність включення до комплексу терапевтичних засобів препаратів із антисептичною і протизапальною та імуномодуючою дією, а саме холісал гель та імуновел.

Другий підрозділ присвячено оцінці ефективності запропонованого комплексу на клінічний стан пародонта в осіб із первинним гіпотиреозом. Автором доведено, що застосування комплексної фармакотерапії позитивно впливає на тканини пародонта. Це підтверджується клінічними та індексними показниками: вірогідним зниження пародонтальних індексів (РМА на 61,3 %, КПП на 42,3 % та індексу гігієни порожнини рота Грін-Вермільйона на 54,12 %).

У третьому підрозділі наведено оцінку ефективності запропонованого комплексу на окремі мікробіологічні, імунологічні та біохімічні показники в осіб із первинним гіпотиреозом. Автором доведено покращенням якісного та кількісного складу мікрофлори пародонтальної екоїші, нормалізацією імунного стану (як загального імунітету, так і місцевого), покращенням стану кісткового метаболізму у осіб із захворюваннями пародонта на тлі первинного гіпотиреозу під дією холісал гелю та імуновелу.

Слід відмітити, що у кінці кожного підрозділу та розділу є коротке резюме, узагальнююче отримані автором результати.

Розділ “Аналіз та узагальнення результатів досліджень” на 20 сторінках містить логічне обґрунтування запропонованого комбінованого лікування

захворювань пародонта на тлі первинного гіпотиреозу, що впливає із патогенезу виникнення цієї патології у даного контингенту осіб та підтверджується результатами клінічних і лабораторних досліджень.

Дуже вдало у цьому розділі автор порівнює отримані результати стану місцевого та загального імунітету, біохімічних показників кісткового ремоделювання у хворих на первинний гіпотиреоз у поєднанні з патологією пародонта із даними отриманими іншими авторами.

В цілому, розділ носить аналітичний характер, дисертант аргументовано наводить результати виконаних ним наукових досліджень і наочно резюмує наукову і практичну значимість дисертації.

Висновки та практичні рекомендації повністю базуються на отриманому фактичному матеріалі, переконливі, аргументовані, не викликають сумніву щодо достовірності.

Зауваження.

Автореферат повністю відображає основні положення дисертаційної роботи.

Загалом, дисертаційна робота має важливе наукове і практичне значення для клінічної медицини, і, зокрема, стоматології. Принципових зауважень щодо оформлення і викладення матеріалу в дисертації не має.

В плані дискусії дисертанту необхідно дати пояснення на ряд питань:

1. Який патогенез захворювань пародонта у хворих із первинним гіпотиреозом?
2. Чим обумовленна остеотропна дія препарату імуновел ?
3. Чи були у Вас негативні результати лікування захворювань пародонта у хворих на первинний гіпотиреоз при застосуванні запропонованого вами комплексу?

Заклучення

Дисертаційна робота Чорнія Арсенія Володимировича на тему «Клініко-лабораторне обґрунтування лікування хворих із захворюваннями пародонта на тлі первинного гіпотиреозу» є завершеним науковим дослідженням, що

виконано за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія, в якому дисертант запропонував нове рішення науково-практичної задачі – підвищення ефективності лікування хворих із захворюваннями пародонта на тлі первинного гіпотиреозу.

За актуальністю теми, обсягом досліджень, викладеним в роботі матеріалом, обґрунтованістю та об'єктивністю висновків, науковою новизною і практичним значенням рекомендацій дисертація повністю відповідає вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24 липня 2013 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р. і №1159 від 30.12.2015), а її автор, Чорній Арсеній Володимирович, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.22 – стоматологія.

Офіційний опонент

Завідувач кафедри стоматології ФПО

ДЗ «Дніпропетровська медична

академія МОЗ України»,

доктор медичних наук, професор

О.А. Глазунов

